

СЕКЦІЯ 3

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 332

Готра В.В.*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри економіки і підприємництва
Ужгородського національного університету***Варшава О.В.***аспірант кафедри економіки і підприємництва
Ужгородського національного університету*

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Стаття присвячена пошуку дієвих способів активізації і підвищення ефективності державної політики України у сфері стимулювання інноваційного розвитку економіки. Проводиться аналіз впровадження законодавчих актів у сфері інноваційного розвитку економіки України. Розглядається досвід розвинених країн світу у сфері державного стимулювання впровадження інновацій у приватному і державному секторах та можливість введення подібних механізмів в Україні. Приділено увагу важливості і впливу глобалізаційних процесів на економіку. На основі аналізу основних досягнень у сфері інноваційної політики в Україні, порівняння з політикою розвинених держав, формується ряд пропозицій для підвищення інноваційного рівня підприємництва через державне регулювання, з урахуванням сучасних викликів.

Ключові слова: інновації, державна політика, інноваційна діяльність, економічний розвиток, економічне стимулювання.

Готра В.В., Варшава А.В. НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ В СФЕРЕ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ

Статья посвящена поиску действенных способов активизации и повышения эффективности государственной политики Украины в сфере стимулирования инновационного развития экономики. Проводится анализ внедрения законодательных актов в сфере инновационного развития экономики Украины. Рассматривается опыт развитых стран мира в сфере государственного стимулирования внедрения инноваций в частном и государственном секторах и возможность введения подобных механизмов в Украине. Уделено внимание важности и влияния глобализационных процессов на экономику. На основе анализа основных достижений в сфере инновационной политики в Украине, сравнение с политикой развитых государств, формируется ряд предложений для повышения инновационного уровня предпринимательства через государственное регулирование, с учетом современных вызовов.

Ключевые слова: инновации, государственная политика, инновационная деятельность, экономическое развитие, экономическое стимулирование.

Hotra Victoriia, Varshava Oleksandr. DIRECTIONS OF INCREASE OF EFFICIENCY OF THE STATE POLICY IN THE FIELD OF INNOVATION DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE

The article is devoted to search of effective ways of activation and increase of efficiency of the state policy of Ukraine in the field of stimulation of innovative development of the economy. Innovation is production or adoption, assimilation, and exploitation of a value-added novelty in economic and social spheres; renewal and enlargement of products, services, and markets; development of new methods of production; and the establishment of new management systems. It is both a process and an outcome. In business and in economics, innovation can become a catalyst for growth. An analysis of the implementation of legislative acts in the field of innovative development of the Ukrainian economy is conducted. Over the past three decades the systems of innovation (SI) approach to innovation and economic development has gained prominence in both the academic and policy spheres so that it is now a dominant lens through which we examine innovation processes and dynamics, and is an influential best practice framework for innovation policy. An innovation system consists of elements and relations that interact in the production, diffusion, and deployment of new and economically useful. Knowledge the current economic mode is that of a knowledge economy, and it is knowledge and learning that underpin innovation processes. The experience of developed countries in the field of state incentives for introducing innovations in the private and public sectors and the possibility of introducing such mechanisms in Ukraine are considered. Attention is paid to the importance and impact of globalization processes on the economy. On the basis of analysis of the main achievements in the field of innovation policy in Ukraine, comparison with the policy of developed countries, a number of proposals are being made to improve the innovative level of entrepreneurship through state regulation, taking into account current challenges. For the most effective economical potential, it is necessary to form and integrate it into a national innovation system.

Keywords: innovations, state policy, innovative activity, economic development, economic stimulation.

Постановка проблеми. Важко переоцінити роль інновацій в інтеграційних процесах сьогодення. Україна рухається в напрямку євроінтеграції і мусить формувати конкурентоспроможну економічну екосистему для забезпечення економічного зростання. В умовах швидких глобалізаційних процесів і пов'язаних з ними змінами важливим є

швидке впровадження інновацій R&D. В таких умовах важливим є вчасне і ефективно державне регулювання і стимулювання впровадження інновацій на всіх рівнях.

Глобалізаційні процеси формують єдиний уніфікований стандарт у всіх сферах економіки. Ці процеси дозволяють підвищувати рівень ефективності вироб-

ництва і сприяють доступу до товарів і послуг більшій кількості споживачів, через зниження витрат на розробку, виробництво і логістику товарів і послуг.

Ефективне використання можливостей участі в глобалізаційних процесах неможливе без комплексної державної політики. Лише через створення якісної екосистеми для інноваційного підприємництва українська економіка зможе динамічно розвиватися і не буде вразливою до зовнішніх економічних впливів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку інновацій є актуальною для країн з різним рівнем економічного розвитку, про що свідчать праці відомих зарубіжних учених, зокрема: Б. Санто, Д. Львова, Й. Шумпетера [20], П. Друкера [5], К. Поппера, Л. Тондла, О. Амоша, Р. Коуза, Р. Нельсона, Р. Солоу, Х. Фрімена та ін.

Серед українських учених котрі займаються питаннями ефективності забезпечення інноваційного розвитку національної економіки можна виділити: А.О. Дегтяря, Б.В. Гриньова, В.В. Готру [2], В.С. Татаренка [17], З. Кучеряву, О.В. Христенко, О.Г. Кірдіна, О.П. Колесника, С. Ревуцького.

Й. Шумпетер у своїй науковій праці «Теорія економічного розвитку» (1911 р.) сформулював цілісну теорію інноваційного розвитку, центральним місцем якої було введення економічної категорії «інновації» як необхідної виробничої функції, зумовленої змінами факторів виробництва, ресурсів або їх комбінації. Стверджував що галузі промисловості повинні постійно вдосконалювати економічну структуру із середини, тобто впроваджувати інновації [20].

В.О. Гусев у своєму навчальному посібнику «Державна інноваційна політика як засіб розвитку національної економіки» дає загальне визначення поняттю інноваційної діяльності. Розглядає державу, як один із основних суб'єктів інноваційної діяльності [3].

В умовах швидких економічних змін на глобальному ринку товарів і послуг, стрімкому розвитку інновацій і впровадженню їх у світовій економіці, важливим залишається питання ролі України у цих процесах та дослідження методів, які відкриють можливості сталого інноваційного розвитку національної економіки.

Постановка завдання. Дане дослідження спрямоване на аналіз сучасного стану державної політики у сфері інноваційного розвитку підприємництва в Україні, огляд механізмів стимулювання інновацій та сучасних тенденцій розвитку економіки у провідних країнах світу. Формування пропозицій для вдосконалення державного управління інноваційними процесами в Україні.

В дослідженні використовувалися наступні методи: діалектичний, аналізу та синтезу, статистичні методи, метод графічної візуалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічне зростання є важливим для людського розвитку та благополуччя. Зростання створює ресурси, необхідні для поліпшення освіти, охорони здоров'я та безпеки, а також для збільшення доходів [19].

Прагнення до розвитку та зростання української економіки вимагає від держави стимулювання інноваційних процесів, прискорення просування нововведень в усіх її секторах. Для забезпечення конкурентоспроможності української економіки на міжнародному ринку товарів і послуг необхідне формування і втілення цілісної політики інноваційного розвитку підприємництва.

В сучасному світі інновації – це основний елемент економічного зростання. Відомий американський економіст П. Друкер визначив інновації як специ-

фічну функцію підприємництва, засіб, за допомогою якого підприємці або створюють нові ресурси, що виробляють багатство, або наділяють існуючі ресурси з підвищеним потенціалом для створення багатства [5].

Й. Шумпетер виділяє такі складові інновації [20]:

- запровадження нової продукції, товару, послуги, нових видів або невідомого для споживача;
- застосування нової технології виробництва, запровадження для певної галузі невідомого методу (способу) виробництва;
- використання нових матеріалів, видів сировини, а також її джерел;
- відкриття та освоєння нового ринку споживання продукції;
- підлив монополії конкурентів або монополізація ринку за рахунок виробництва власної, невідомої раніш продукції;
- впровадження нової організації виробничого, управлінського процесу, організаційної структури або їх удосконалення.

Інноваційна діяльність – це всі наукові, технологічні, організаційні, фінансові та комерційні заходи, які насправді або мають на меті привести до впровадження інновацій. Деякі інноваційні заходи є інноваційними, інші не є новими, але необхідними для впровадження інновацій. Інноваційні заходи також включають дослідження та розробки (R&D), які безпосередньо не пов'язані з розробкою конкретних інновацій [18].

Для найбільш ефективного використання економічного потенціалу потрібно сформувати і вдосконалити національну інноваційну систему.

Інноваційна система держави повинна базуватися на пріоритетах розвитку знань і технологій їхнього використання. Досвід розвинених країн вказує на позитивні наслідки стимулювання інноваційної діяльності з боку держави.

Інновації потрібно впроваджувати у виробництві.

Новий або вдосконалений продукт реалізується, коли його вводять на ринок. Нові процеси, маркетингові або організаційні методи реалізуються, коли вони вводяться у реальне використання в діяльності фірми [18].

Інноваційна діяльність, як і базова категорія «інновація», не має однозначного визначення серед науковців так і визначення інноваційної діяльності в законодавстві України не узгоджені між собою.

Так, статтею 1 Закону України «Про інноваційну діяльність» передбачено, що інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг [8].

Статтею 3 Закону України «Про інвестиційну діяльність» інноваційну діяльність визначено як одну із форм інвестиційної діяльності, яка здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу, що включає: випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технології; прогресивні міжгалузеві структурні зрушення; реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат; фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил; розробку і впровадження нових, ресурсозберігаючих технологій, призначених для поліпшення соціального і екологічного становища [6].

Господарський кодекс України розглядає інноваційну діяльність лише у сфері господарювання та

визначає її як діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-технічних програм з тривалими строками окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя [1].

Для успішної реалізації політики інноваційного розвитку підприємництва необхідно мати цілісну нормативно-правову базу регулювання інноваційною діяльністю.

На законодавчому рівні інноваційна діяльність України визначена: Законом України «Про інноваційну діяльність» [8], Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [7], Законом України «Про інвестиційну діяльність» [6], Господарським кодексом України [1], Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [7] та ін.

Державні пріоритети інноваційної діяльності, що викладені в Законі України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», що визначає правові, економічні й організаційні засади формування та реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності в країні [7].

Пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні зобов'язують органи виконавчої влади всіх рівнів створювати режим найбільшого сприяння виконанню робіт, спрямованих на реалізацію відповідних пріоритетних напрямів, та концентрації на них фінансово-економічних та інтелектуальних ресурсів.

Спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності в період з 2005 по 2011 рр. було Державне агентство України з інвестицій та інновацій [4], діяльність якого спрямовувалася і координувалася Кабінетом Міністрів України через Першого віце-прем'єр-міністра України. З 2010 р. по 2015 р. – Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України. Основним його завданням було забезпечення реалізації стратегічно важливих проектів, що забезпечують технологічне оновлення та розвиток базових галузей реального сектору економіки України.

В проекті стратегії інноваційного розвитку України до 2030-го р. зазначається МОН та Мін. економ. розвитку, органи державної влади та місцевого самоврядування, дорадчі органи, зокрема, Рада з розвитку інновацій, Національна рада України з питань розвитку науки і технологій як такі, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері інноваційної діяльності, трансферу технологій, інтелектуальної власності, державно-приватного партнерства [13].

Державне регулювання інноваційної діяльності, як передбачено статтею 6 Закону України «Про інноваційну діяльність» [8], здійснюється шляхом:

- визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності державного, галузевого, регіонального і місцевого рівнів;
- формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм;
- створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності;
- захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;
- фінансової підтримки виконання інноваційних проектів;
- стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проектів;

- встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності;
- підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури.

Регулююча економічна й соціальна роль держави в сучасному суспільстві акумулює функції державних органів по регулюванню інновацій. До найважливіших з них відносяться: акумулювання коштів на наукові дослідження й інновації, координації інноваційної діяльності, стимулювання інновацій, створення правової бази для інноваційних процесів, кадрове забезпечення інновацій, формування науково-інноваційної інфраструктури, інституціональне забезпечення інноваційних процесів, регулювання соціальної й екологічної направленостей інновацій [17].

В 2002 році розроблені Концептуальні принципи стратегії економічного й соціального розвитку України на 2002–2011 роки, 28 квітня 2004 року Указом президента України № 493 затверджена Стратегія економічного й соціального розвитку України «По напрямку європейської інтеграції» на 2004–2015 роки [15], Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [16], проект стратегії інноваційного розвитку України до 2030 року [13].

Протягом 2014–2018 років Уряд та Президент України схвалили майже 40 стратегічних документів галузевого рівня, які стосуються розвитку інновацій в тій чи іншій сфері. Розробляються Стратегія розвитку промислового комплексу України, Стратегія розвитку експорту продукції сільськогосподарства, харчової та переробної промисловості України до 2026 року, Стратегія низьковуглецевого розвитку до 2050 року [13].

Напрямок інноваційного розвитку в Україні не новий, протягом років незалежності поступово формується законодавча база, декларуються стратегії інноваційного розвитку, створюються та ліквідовують органи виконавчої влади у цій сфері. Проте з огляду на реальні показники економіки, фінансування інновацій з боку держави та виконання задекларованих прагнень можна зробити висновок про низьку ефективність цієї політики.

Аналіз джерел фінансування інноваційного вдосконалення підприємств показує що основні витрати на впровадження інновацій несуть самі підприємства, дуже низьким залишається державне стимулювання та іноземні інвестиції.

Для формування дієвих механізмів активізації темпів впровадження інновацій у підприємстві варто залучати іноземний досвід у цій сфері зважаючи на сучасні економічні і політичні фактори в Україні. Потрібно активізувати державну політику сфери інноваційного розвитку в тих напрямках де є найбільші прогалини.

Аналіз національних програм забезпечення інноваційного розвитку в окремих країнах Євросоюзу показав, що, здебільшого, такі програми спрямовані на сприяння створенню науково-дослідних та інноваційних проектів в окремих галузях економіки з можливістю використання державних інструментів фінансової підтримки [2].

- Можна виділити три основні типи державних програм забезпечення інноваційного розвитку країн ЄС:
- державні технологічні або науково-дослідні програми;
  - програми, спрямовані на комерціалізацію результатів;
  - національні кластерні програми.

Як правило, різноманітні програми країн Європейського Союзу, які сприяють комерціалізації результатів інноваційної діяльності, спрямовані на підтримку створення нових малих інноваційних підприємств при науково-дослідних установах, а також створення нових бізнес-напрямів або інших засобів для комерційного застосування результатів науково-дослідної діяльності [2]. Одним із способів виміру інновацій є відношення витрат на R&D до рівня ВВП. З 2000-го року рівень R&D до ВВП у ЄС не був нижчим за 1,7% (на 2017 рік = 2.07). Лісабонська стратегія ЄС поставила за ціль до 2020 року підняти цей показник до 3% від ВВП по ЄС. Одним з лідерів по цьому співвідношенню є П. Корея де воно = 4% [18]. Рівень співвідношення в Україні – 0.46%.

В умовах трансформації світової економіки, частка високого та середньо-високотехнологічного секторів у виробництві промислової продукції зберігає тенденцію до зростання. В Україні темпи зростання є повільнішими, а їх частка у ВВП зростає в тому числі завдяки скороченню ВВП.

За даними Євростату та Національного наукового фонду США, у 2016 році частка високого та середньо-високотехнологічного секторів у виробництві промислової продукції складала у Швейцарії відповідно 14,6% та 21,3%, Ізраїлі – 38% та 12,6%, Південній Кореї – 21% та 33,4%, Німеччині 3,7% та 28%, Чехії – 4,2% та 42%, Україні – 2,9% та 10,9%. При цьому у 2016 році ВВП на душу населення у цінах 2010 року в цих країнах становив: у Швейцарії 76 667,4 доларів США, Ізраїлі – 34 134,8, Південній Кореї – 26 152, Німеччині 46 747,2, Чехії – 22 779,3, що від семи до двадцяти п'яти разів більше, ніж в Україні – 2 991,6 доларів США [13].

В Україні спостерігається нерівномірність впровадження інновацій в розрізі розмірів підприємств. Так найбільш активними в цьому напрямку є великі підприємства.

Це дозволяє зробити висновки, що потрібно формувати засади подальшої активності великих підприємств у сфері інновацій та включати механізми активізації інноваційної діяльності у малих та середніх.

Для забезпечення інноваційного розвитку підприємництва, враховуючи українські особливості, можна застосовувати поширені фінансові інструменти:

- вільну амортизацію, яка передбачає можливість стовідсоткового списання витрат на придбання активів, які використовуються в інноваційній діяльності у перший рік;

- можливість перенесення збитків, що викликані витратами на R&D;

- можливість отримання сум заявленої пільги з бюджету у разі збитковості підприємства;

Рис. 1. Джерела фінансування інноваційного вдосконалення підприємств в Україні

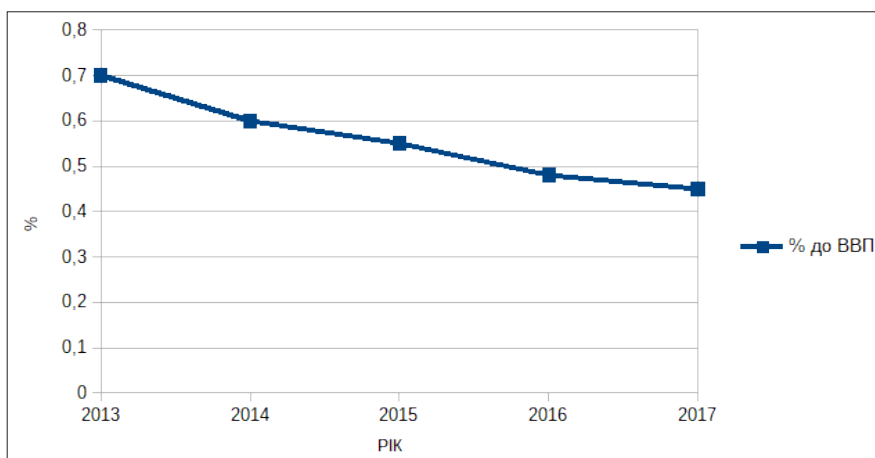

Рис. 2. Питома вага витрат на виконання наукових досліджень і розробок у ВВП в Україні

Джерело: за даними Євростату

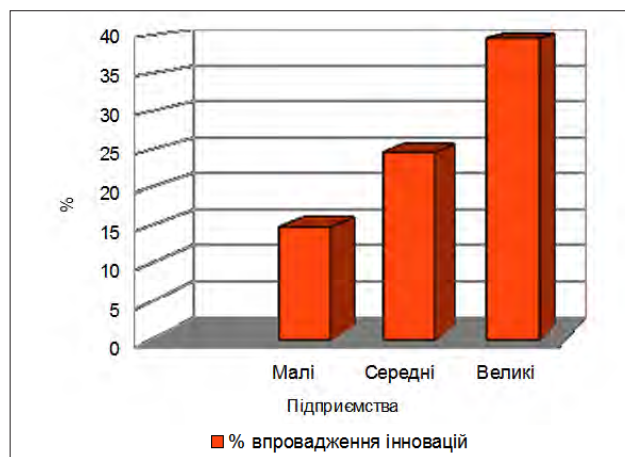

Рис. 3. Інноваційна діяльність підприємств за розміром

Джерело: за даними Державного агентства статистики України

- механізм фінансування інноваційних підприємств на ранніх стадіях їх розвитку.

Пріоритетами стратегії розвитку «Європа 2020» є: інтелектуальне зростання – розвиток економіки,

що ґрунтується на знаннях; стале зростання – просування вперед до більш ресурсозберігаючої, екологічно чистої та конкурентоспроможної економіки; соціально інтегроване зростання – сприяння економіці з високим рівнем зайнятості, що забезпечує соціальну і територіальну згуртованість [2].

Економічний лідер Європи Німеччина у Стратегії високих технологій в редакціях 2006 та 2010 років зосереджувалася головним чином на ринковому потенціалі в конкретних галузях технології, а вже за редакцією 2014-го року вона концентрує увагу на потребі суспільства розробляти та впроваджувати інноваційні рішення. Її завдання полягає в об'єднанні спільних зусиль усього суспільства для комплексного впровадження інновацій. Пріоритетними напрямками є інноваційний розвиток в областях з динамічними інноваційними нововведеннями: цифрова економіка і суспільство, економіка і енергетика, інноваційне робоче місце, здоровий спосіб життя, інтелектуальна мобільність. Покращення комунікаційних можливостей на регіональних, національних і міжнародних рівнях між наукою і промисловістю. Посилити темпи інновацій в промисловості і надати спеціальну підтримку малим і середній підприємствам і стартапам для подальшого становлення їх технологічними лідерами і рушіями ринку. Оптимізація ключових рамок умов німецької інноваційної системи у сферах забезпечення людського потенціалу, наявності фінансових інновацій забезпечення інших соціальних, технічних і правових засад [21].

Схожі прагнення декларуються і в Стратегія інноваційного розвитку України, яка має стати кроссекторальною стратегією, спрямованою на вирішення питань розвитку інноваційної діяльності, спільних для усіх сфер економіки, та розвиток зв'язків між тими, хто створює і впроваджує новачки [13].

Проте існує багато об'єктивних причин що зумовлюють обтяження втілення задекларованих прагнень.

Висновки з проведеного дослідження. Сучасний стан інноваційної діяльності є наслідком відсутності стратегічного бачення та послідовної державної політики у напрямі створення інноваційної екосистеми і стимулювання інноваційного розвитку підприємництва.

Можна узагальнити, що сьогодні в Україні існують наступні проблеми, що стримують розвиток інноваційної активності вітчизняних підприємств:

- відсутність системності у здійснюваних державою заходах щодо реалізації інноваційного потенціалу національної економіки;
- державне управління інноваційної діяльності здійснюється без чітко сформульованої стратегії науково-технологічного та інноваційного розвитку, послідовної та виваженої зовнішньої та внутрішньої економічної політики;
- відсутність дієвої системи пріоритетів розвитку науково-технологічної сфери;
- державне управління інноваційною діяльністю забезпечується за галузевим принципом;
- нескоординованість дій суб'єктів інноваційної діяльності;
- недостатність фінансових ресурсів для забезпечення наукових досліджень та впровадження інноваційних розробок;
- інноваційна сфера нашої країни і досі не приваблива для інвесторів.

Економічний стан України у сфері інновацій не є критичним, але вимагає негайних дій з боку регулятора. Варто використовувати іноземний досвід інноваційного розвитку з урахуванням сучасних викликів в Україні, таких як: покращення інвестиційного клімату; сприяння експорту високотехнологічної продукції; зменшення податкового тиску для інноваційних компаній, особливо на початковій стадії розвитку; створення зон інноваційного підприємництва; розвиток міжнародних науково-технічних зв'язків через спільну генерацію, обмін і використання нових знань і технологій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Господарський кодекс України: за станом на 16 січня 2003 р. Відомості Верховної Ради України (ВВР). Офіц. вид. К.: Парлам. вид-во, 2003. 192 с.
2. Готра В.В. Аналіз зарубіжного досвіду забезпечення інноваційного розвитку економіки. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2015. № 2. С. 235–243.
3. Гусев В.О. Державна інноваційна політика як засіб розвитку національної економіки: навч. посіб. К.: Вид-во НАДУ, 2007. 60 с.
4. Сайт державного агентства України з інвестицій та інновацій. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/356-2010-%D0%BF>.
5. Друкер П. Бизнес и инновации. Москва. «Вильямс», 2007. 432 с.
6. Закон України «Про інвестиційну діяльність». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
7. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>.
8. Закон України «Про інноваційну діяльність». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15>.
9. Концептуальні принципи стратегії економічного й соціального розвитку України на 2002-2011 роки. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-02>.
10. Наукова та інноваційна діяльність України. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2018/zb/09/zb_nauka_2017.pdf.
11. Постанова верховної ради «Про Концепцію науково-технологічного й інноваційного розвитку України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/916-14>.
12. Правове забезпечення інноваційного розвитку в Україні. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_13958.
13. Проект стратегії інноваційного розвитку України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proekt-strategiji-innovacijnogo-rozvitku-ukrayini>.
14. Сіденко В.Р. Інноваційна модель розвитку ЄС – від Лісабонської стратегії до «Європи 2020». Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. 2011. № 1. С. 113–126.
15. Стратегія економічного й соціального розвитку України «По напрямку європейської інтеграції» на 2004–2015 роки. URL: https://lubbook.org/book_595_glava_7_1.7.%c2%a0Derzhavna_strateg%D1%96j.html.
16. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. [Електронний ресурс.] Офіційний сайт комітету з питань науки та освіти ВРУ. URL: <http://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/36382.pdf>.
17. Татаренко В.С. Роль держави у формуванні інноваційної політики промислових підприємств України. Матеріали І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми формування нової економіки XXI століття» (19 грудня 2008 р.). Дніпропетровськ: «Науково-економічний центр науково-дослідницького проектно-конструкторського і економіко-технологічного інституту ПДАСА», 2008. С. 86–90. URL: http://www.confcontact.com/2008dec/5_tatarenko.php.
18. Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Innovation_activitychange.
19. Global Competitiveness index 2017–2018. URL: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/competitiveness-rankings/>.
20. Joseph A. Shumpeter The Theory of economic development / J.A. Shumpeter. New Brunswick: Transaction Publisher, 2004. 255 p.
21. The innovation policy platform. URL: <https://www.innovationpolicyplatform.org/content/germany>.